

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 139/2024-73

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek **Casso Steel Trade s.r.o.**, Štúrova 27, Košice, a **SETRON, s.r.o.**, Štúrova 27, Košice, zastúpených JUDr. Ivetou Rajtákovou, advokátkou, Štúrova 20, Košice, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8Co/46/2023 z 11. decembra 2023 takto

rozhodol:

1. Uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8Co/46/2023 z 11. decembra 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľiek na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8Co/46/2023 z 11. decembra 2023 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Košiciach **je povinný** nahradiť sťažovateľkám trovy konania **856,75 eur** a tieto zaplatiť ich právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. januára 2024 domáhajú vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a podnikat' podľa čl. 35 ods. 1 ústavy a práva pokojne užívať majetok podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením o zamietnutí ich návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, ktoré žiadajú zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Sťažovateľky od rokov 2013 až 2015 vlastní pozemky označené v katastri ako zastavané plochy a nádvoria na sídlisku Ťahanovce v Košiciach, ktoré prenajímajú tretím osobám na parkovanie ich áut a pritom ich označujú stĺpkami s tabuľou identifikujúcou auto nájomcu. Mesto Košice tvrdí, že na pozemkoch sťažovateľiek sú miestne cesty, ktorých závady v schodnosti je povinné ako správca odstrániť. Preto v júli 2023 vyzvalo sťažovateľky na dobrovoľné odstránenie informačných tabuľ ako prekážok v cestnej premávke pod hrozbou ich odstránenia mestom. Sťažovateľky na to v septembri 2023 reagovali žalobou na mestskom súde, ktorou od mesta žiadajú zdržania sa odstraňovania vecí z ich pozemkov. Tvrdili, že mesto v auguste 2023 odstránilo približne 100 tabuľ a z vyjadrenia starostu na sociálnej sieti je pravdepodobné, že budú odstránené aj ďalšie. Podľa sťažovateľiek mesto nepreukázalo, že by na ich pozemkoch bola akákoľvek skolaudovaná miestna cesta. Existenciu miestnych ciest vylučujú v roku 2023 mestom vydané rozhodnutia o vyrubení dane z týchto pozemkov, keďže pozemky, na ktorých sú miestne cesty, sa nezdaňujú. Tvrdia, že tabule nie sú na miestach, po ktorých jazdia autá, a preto netvoria prekážku cestnej premávky. V opačnom prípade by boli prekážkou v parkovaní, čo by bolo v rozpore s ich účelom. Spolu so žalobou sťažovateľky navrhli nariadiť neodkladné opatrenie, ktorým bude mesto zaviazané zdržať sa odstraňovania vecí z ich pozemkov.

3. Mestský súd návrh sťažovateľiek na nariadenie neodkladného opatrenia uznesením zamietol. Z výpisov z listov vlastníctva zistil, že spôsob využívania pozemkov je označený kódom, z ktorého vyplýva, že je na nich postavená inžinierska stavba (cestná, miestna a účelová komunikácia, lesná cesta, poľná cesta, chodník, nekryté parkovisko a ich súčasti). Mestskému súdu z dôkazov vyplynulo, že na pozemkoch sú miestne cesty, správu ktorých vykonáva mesto. Rozhodujúcim sa javí posúdenie, či sú spevnené plochy (parkoviská) na pozemkoch sťažovateľiek samostatnou vecou alebo súčasťou pozemkov, no to je predmetom vecí samej. Hoci sťažovateľky preukázali vlastníctvo k pozemkom, neosvedčili právny vzťah k spevneným plochám. Preto mestský súd nemal osvedčenú dôvodnosť nároku vo veci samej. To aj preto, lebo umiestňovanie odstraňovaného dopravného značenia (informačných tabuľ) je v právomoci mesta a dopravného inšpektorátu, no sťažovateľky vydanie povolenia na jeho umiestnenie neosvedčili. Mestský súd mal osvedčenú potrebu neodkladnej úpravy pomerov medzi stranami, keď mesto robí úkony, ktoré by mohli zasahovať do vlastníckeho práva sťažovateľiek k veciam umiestneným na ich pozemkoch.

4. Proti tomuto uzneseniu mestského súdu podali sťažovateľky odvolanie. Tvrdili, že pre záver mestského súdu, že na ich pozemkoch sú postavené miestne cesty v správe mesta, na ktorých bez povolenia umiestňujú dopravné značenie, neexistuje žiadny podklad. Poukázali na vyhlášku Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 30/2020 Z. z. o dopravnom značení v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška o dopravnom značení“), ktorá taxatívne určuje, čo je dopravným značením a ich tabule to nie sú. Nezáväzný údaj katastra o spôsobe využívania pozemkov nevyplýva o tom, či a v akom rozsahu sú tieto pozemky skutočne na evidovaný účel využívané. Iba to, že na pozemkoch sú spevnené asfaltové plochy, nerobí z týchto úprav miestne cesty. Mestskému súdu vytkli, že sa vôbec nevysporiadal s rozhodnutiami o vyrubení dane, ktoré preukazujú, že na pozemkoch nie sú miestne cesty, inak by daň nebola vyrubená. Nevysporiadal sa ani s predloženou dohodou medzi mestom a vlastníkom iných pozemkov na rovnakom sídlisku, ktorou sťažovateľky poukazovali na prax mesta v zriaďovaní parkovísk

v rozpore s predpismi. Existencia miestnych ciest ako povolených a skolaudovaných stavieb nebola osvedčená.

5. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením krajský súd uznesenie mestského súdu ako vecne správne potvrdil, keď sa s jeho odôvodnením v celom rozsahu stotožnil. Stotožnil sa s tým, že neboli splnené všetky podmienky na nariadenie neodkladného opatrenia. Podľa krajského súdu sťažovateľky osvedčili vlastnícke právo k pozemkom, no neosvedčili nevyhnutnú potrebu úpravy pomerov. Zo spisu vyplýva, že na pozemkoch sú spevnené plochy, no sporným je, či sú súčasťou pozemkov. Krajský súd nespochybnil vlastníctvo sťažovateľiek k pozemkom, no iba to nestačí na nariadenie neodkladného opatrenia, keď predložili nájomné zmluvy, fotky tabúľ a komunikáciu s mestom o ich odstránení. Stav, ktorý sa sťažovateľky snažia neodkladným opatrením zmeniť, trvá už dlhší čas a medzi stranami prebieha iný skorší spor na mestskom súde. Naliehavosť neodkladnej úpravy pomerov neosvedčujú výzva mesta na odstránenie tabúľ ani rozhodnutia o vyrubení dane, ani dohoda mesta s iným vlastníkom iného parkoviska. Hrozba škody či inej ujmy musí byť konkrétna, bezprostredná a musí súvisieť s neoprávneným zásahom. Krajský súd dodal, že neschvaľuje konanie mesta, ak by eventuálne pristúpilo k odstraňovaniu tabúľ, no tie sú umiestnené nielen na trávnatých plochách, ale aj na chodníkoch.

III.

6. Sťažovateľky považujú za arbitrárny záver mestského súdu, podľa ktorého na pozemkoch umiestňujú dopravné značky, keďže ich označenia nekorešpondujú s dopravnými značkami zobrazenými vo vyhláske o dopravnom značení. Rovnako za arbitrárny považujú záver mestského súdu, že na ich pozemkoch je miestna cesta. To podľa sťažovateľiek nebolo možné vyvodiť len z nezáväzného údajá katastra nehnuteľností o spôsobe využívania pozemkov. Zdôrazňujú, že mesto im vyrubilo z pozemkov daň, hoci cestami zastavané pozemky zdaniť nemožno, čím potvrdilo, že na pozemkoch nie sú cesty. Hoci to bolo preukázané verejnou listinou, mestský súd sa k tomu ani len nevyjadril, s čím sa krajský súd bez zdôvodnenia stotožnil. Zdôrazňujú, že aj miestna cesta musí byť zriadená a jej užívanie povolené zákonom predpísaným spôsobom, čo nebolo ani len osvedčené. Podľa sťažovateľiek označenia neprekážajú v cestnej premávke, keďže cestnou prekážkou je všetko, čo môže ohroziť alebo obmedziť jazdu vozidiel a pohyb chodcov, no ich označenia sú umiestnené dlhú dobu a mesto k nim ako k prekážkam cestnej premávky nepristupovalo, keď ich bezodkladne neodstránilo. Touto argumentáciou sa súdy vôbec nezaoberali, hoci mesto odstránilo tabule, dôvodiac, že sú cestnou prekážkou.

7. Sťažovateľky nesúhlasia so záverom krajského súdu, že neosvedčili konkrétnu a bezprostrednú ujmu spojenú s neoprávneným zásahom. Fotkami preukázali zásah do ich vlastníckeho práva odstránením tabúľ mestom a vyjadrením starostu hrozbu opätovného zásahu. Krajský súd nevysvetlil, prečo odstraňovanie tabúľ mestom, hrozba ich opakovaného odstraňovania, užívanie pozemkov neoprávnenými osobami, neschopnosť plniť si záväzky z nájomných zmlúv nie sú bezprostredným a konkrétnym zásahom do práv sťažovateľiek. K tomu uviedli, že vznik škody či bezprostredná ujma nepodmieňuje nariadenie neodkladného opatrenia. Záver krajského súdu, že sa snažia zvrátiť dlhotrvajúci stav, považujú za rozporný s tým, že bolo preukázané dlhoročné prenajímanie pozemkov na parkovanie. K poznámke krajského súdu o skoršom súdnom konaní uviedli, že predmetom bolo určenie, že na pozemkoch nie sú miestne cesty a už pred rokom

bolo zastavené pre späťvzatie sťažovateľiek potom, keď mesto upustilo od zasahovania do ich vlastníckeho práva.

8. Krajský súd považuje ústavnú sťažnosť za nedôvodnú. Odôvodnenie namietaného uznesenia vyčerpávajúco odpovedá na všetky odvolacie námietky sťažovateľiek a vyplývajú z neho úvahy potvrdzujúce správnosť záveru mestského súdu o nesplnení podmienok pre nariadenie neodkladného opatrenia.

9. Zúčastnená osoba považuje ústavnú sťažnosť za nedôvodnú. Stotožňuje sa so záverom mestského súdu, že sťažovateľky neosvedčili dôvodnosť a trvanie nároku, ktorému žiadali poskytnúť ochranu. Rozsiahlo zdôvodňuje, prečo sťažovateľky nemajú vlastníckeho právo k spevneným plochám – parkoviskám, a prečo ich informačné tabule, aj keby neboli dopravným značením podľa vyhlášky o dopravnom značení, sú prekážkou v cestnej premávke.

IV.

10. Posudzovanie podmienok na vydanie neodkladného opatrenia je primárne vecou všeobecných súdov. K ústavným sťažnostiam, v ktorých sa namieta porušenie ústavných práv rozhodnutím o týchto opatreniach, treba pristúpiť zdržanlivo. Nielen preto, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov, ale aj preto, že ide o rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností strán nezasahuje konečným spôsobom (IV. ÚS 82/09). Zasiahnúť do týchto rozhodnutí možno iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (II. ÚS 65/2021). Výnimočnosť zasahovania ústavného súdu do rozhodnutí o neodkladných opatreniach neznamena, že tieto sú úplne mimo rámca ústavnoprávneho prieskumu. Ak sú dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie o neodkladnom opatrení, zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti, možno konštatovať zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia (III. ÚS 104/2013).

11. Predpokladom nariadenia neodkladného opatrenia je osvedčenie dôvodnosti a trvania nároku, ktorému sa má poskytnúť ochrana a potreba bezodkladne upraviť pomery. Osvedčenie nároku neznamena len osvedčenie, čo sa stalo a čo je medzi stranami nesporné, ale aj osvedčenie toho, že po právnom posúdení osvedčeného skutkového stavu možno predpokladať danosť práva, ktorému sa poskytuje neodkladná ochrana. Potreba úpravy pomerov musí byť bezodkladná, čo zahŕňa aj prvok naliehavosti a nevyhnutnosti. Samotný atribút bezodkladnosti však bez ďalšieho neznamena, že ide o akútny a jednorazový stav. Potreba upraviť pomery môže byť bezodkladná a pretrvávať aj po určité dlhšie časové obdobie.

12. Keďže odôvodnenia uznesení mestského a krajského súdu tvoria jeden celok, nemožno sa nevyjadriť aj k odôvodneniu mestského súdu. Mestský súd považoval za osvedčenú potrebu bezodkladne upraviť pomery medzi stranami, ale nepovažoval za osvedčenú dôvodnosť nároku sťažovateľiek. K tomuto záveru dospel po rozsiahlej citácii definícií pojmov stavby, vecí, súčastí vecí. Záver o tom, že sa mu nejaví ako pravdepodobný nárok sťažovateľiek, teda že sťažovateľky vlastnia spevnené plochy na svojich pozemkoch, vyvodil z toho, že dopravné značenie odstraňované mestom je súčasťou miestnej komunikácie a jeho umiestňovanie je v právomoci mestskej časti a dopravného inšpektorátu. No nie je zrejmé, na základe čoho mestský súd posúdil

informačné tabule ako dopravné značenie, najmä ak sťažovateľky argumentovali, prečo dopravným značením nie sú. Ak ich už teda posúdil ako dopravné značenie, umiestňovanie ktorého patrí do právomoci mesta, tak nie je zrejmé, akú spojitosť a relevanciu to má vo vzťahu k vlastníctvu spevnených plôch. Z odôvodnenia mestského súdu nemožno zistiť, na základe čoho posúdil spevnené plochy ako stavby spôsobilé byť samostatným predmetom vlastníckeho práva, a teda vylúčil svoju predchádzajúcu úvahu o tom, že by spevnené plochy mohli byť súčasťou pozemkov sťažovateľiek.

13. Mestský súd konštatoval, že v konaní vo veci samej bude treba posúdiť, či spevnené plochy – parkoviská na pozemkoch sťažovateľiek sú spôsobilé byť predmetom vlastníckeho práva, a ak áno, tak či sú samostatnou vecou, alebo súčasťou veci. Keďže to však presahuje rámec konania o neodkladnom opatrení, tak to neumožnilo súdu urobiť záver o hodnovernom osvedčení dôvodnosti nároku vo veci samej. Toto konštatovanie mestského súdu vyznieva protirečivo s konštatovaním, že predbežne právne posúdil tvrdené skutočnosti. Ak mu zložitnosť posúdenia rozhodujúcej otázky neumožnila urobiť záver o osvedčení nároku sťažovateľiek, tak nevedno, na základe čoho dospel k záveru, že sa mu ako pravdepodobnejší javí právny vzťah mesta k spevneným plochám. Hoci odôvodnenie mestského súdu je rozsiahle, nie je z neho zrejmé, na základe akých úvah a konkrétnych skutočností vec predbežne právne posúdil tak, že spevnené plochy nie sú súčasťou pozemkov sťažovateľiek, keďže to implicitne vyplýva zo záveru, že sťažovateľky boli povinné osvedčiť právny vzťah k spevneným plochám.

14. Krajský súd sa stotožnil so záverom mestského súdu o neexistencii dôvodov na nariadenie neodkladného opatrenia. No oproti mestskému súdu dospel k záveru, že sťažovateľky osvedčili dôvodnosť a trvanie nároku, no neosvedčili potrebu bezodkladnej úpravy pomerov. Právny záver o neosvedčení potreby bezodkladne upraviť pomery vyvodil z toho, že stav, ktorý sa sťažovateľky snažia zvrátiť neodkladným opatrením, trvá už dlhší čas a medzi stranami prebieha iné súdne konanie. Tieto skutkové závery však nevyplývajú z tvrdení a listín sťažovateľiek. Práve naopak, bezodkladne po tom, ako mesto odstránilo z pozemkov sťažovateľiek informačné tabule a starosta mestskej časti hrozil odstraňovaním ďalších, sťažovateľky podali žalobu a návrh na nariadenie neodkladného opatrenia. To vylučuje, že by sa snažili zvrátiť dlhotrvajúci stav. To, že sa strany sporu už dlhšiu dobu medzi sebou sporia, nevylučuje, aby v prípade, ak jedna strana neprimerane zasiahne do práv druhej strany, táto žiadala ochranu nariadením neodkladného opatrenia. Ani odkaz krajského súdu na prebiehajúce iné súdne konanie medzi stranami nie je v súlade s realitou, keď toto bolo už pred rokom zastavené pre to, že mesto v tom čase upustilo od zásahov do vlastníckeho práva sťažovateľiek.

15. Krajský súd zhrnutie skutkových okolností v odôvodnení končí tým, že mesto vyzvalo sťažovateľky na odstránenie tabúl, čo však neosvedčuje naliehavosť na nariadení neodkladného opatrenia. Odôvodnenie krajského súdu opomína zohľadniť skutočnosť, že mesto pristúpilo k odstraňovaniu informačných tabúl. Krajský súd konštatuje, že listiny predložené sťažovateľkami (nájomné zmluvy, rozhodnutia o vyrubení dane, komunikácia strán, fotografie informačných tabúl) neosvedčujú prvok naliehavosti, no vôbec sa nevysporiadal s okolnosťou, že mesto niektoré tabule odstránilo a hrozilo odstraňovaním ďalších, o čom sťažovateľky predložili fotografie. Tomu, že krajský súd len prehliadol okolnosť, že mesto niektoré tabule odstránilo a hrozilo odstraňovaním ďalších, nasvedčuje aj jeho záverečné konštatovanie, že nenariadením neodkladného opatrenia neschvaľuje konanie mesta, ktoré by eventuálne pristúpilo k odstraňovaniu tabúl. V opačnom

prípade si len ťažko predstaviť bezprostrednejšiu a konkrétnejšiu hrozbu zásahu do práva sťažovateľiek, ktoré považoval krajský súd za osvedčené.

16. Krajský súd v namietanom uznesení neodôvodnil, prečo zo sťažovateľkami tvrdených skutočností podporených listinnými dôkazmi (odstraňovanie tabúl mestom a hrozba odstraňovania ďalších) nepovažoval za osvedčenú potrebu bezodkladne upraviť pomery. Odôvodnenie namietaného uznesenia je tak nedostatočné vo vzťahu k podstatným skutočnostiam. To vedie k záveru o porušení základného práva sťažovateľiek na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Preto bolo v tejto časti ústavnej sťažnosti vyhovené a podľa čl. 127 ods. 2 ústavy bolo namietané uznesenie krajského súdu zrušené s tým, že vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

17. Nedostatok odôvodnenia vo vzťahu k podstatným skutočnostiam spôsobuje nemožnosť preskúmať ústavnú udržateľnosť záveru o nesplnení podmienok na nariadenie neodkladného opatrenia. Preto nemožno posúdiť, či súdy nenariadením neodkladného opatrenia, hoc boli splnené podmienky na jeho nariadenie, porušili práva sťažovateľiek vlastníť majetok a podnikáť tak, ako touto argumentáciou v ústavnej sťažnosti odôvodňujú porušenie týchto práv. To v spojení so zásadou minimalizácie zásahov do právomoci iných orgánov verejnej moci, keďže zrušením namietaného uznesenia sa vytvoril priestor na prípadnú ochranu namietaného porušenia týchto práv v rámci sústavy všeobecných súdov, odôvodňuje nevyhovenie ústavnej sťažnosti v časti namietaného porušenia základných práv sťažovateľiek podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 35 ods. 1 ústavy, a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu (I. ÚS 488/2023).

V.

18. Zistené porušenie základných práv sťažovateľiek odôvodňuje, aby im krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré im vznikli zastúpením advokátkou. Ich výška bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 343,25 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 13,73 eur) zvýšené o daň z pridanej hodnoty, pretože advokátka sťažovateľiek je platiteľom dane z pridanej hodnoty, predstavuje sumu 856,75 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2024

Robert Šorl
predseda senátu